

Nota Sint-Truiden, Tiensevest 33 – Gootstraat 27

Verslag van het profielputten- en proefsleuvenonderzoek, programma van maatregelen
2018D151

Historisch en Archeologisch Advies, Studies en Toegepast onderzoek

Rik van de Konijnenburg
Grauwe Torenwal 6/00/1
B-3960 Bree (BE)
Mob. 0496 209 018
e-mail: rik@konijnenburg.com

Haast-rapport 2018-20/ wettelijk depot: D/2018/12654/20
verwijzing: VAN DE KONIJNENBURG, R., DE LOOF, A., (2018), Sint-Truiden, Tiensevest 33 – Gootstraat 27, Archeologienota – verslag van het profielputten- en proefsleuvenonderzoek, HAAST-rapport 2018-20, Bree, D/2018/12654/20

Projectcode:	2018D151
Naam erkende archeoloog:	Rik van de Konijnenburg
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00041
Locatiegegevens:	zie gegevens archeologienota: https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/2854
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	zie gegevens archeologienota: https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/2854
Kadastergegevens:	zie gegevens archeologienota: https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/2854
Topografische kaart:	zie gegevens archeologienota: https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/2854
Alle betrokken actoren:	Rik van de Konijnenburg (erkend archeoloog), Anne De Loof (erkend archeoloog)
Betrokken personen buiten het project:	
Contact:	Rik.vandekonijnenburg@telenet.be , 0496 209 018 anne@bouwenenmilieu.be

© 2018 HAAST bvba, *Grauwe Torenwal 6/00/1, B-3960 Bree*

Foto's: HAAST – Rik vd Konijnenburg (tenzij anders vermeld)

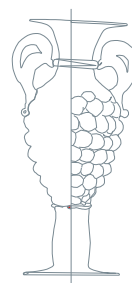
Tekeningen: HAAST (tenzij anders vermeld)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wettelijk depot: D/2018/12654/20

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

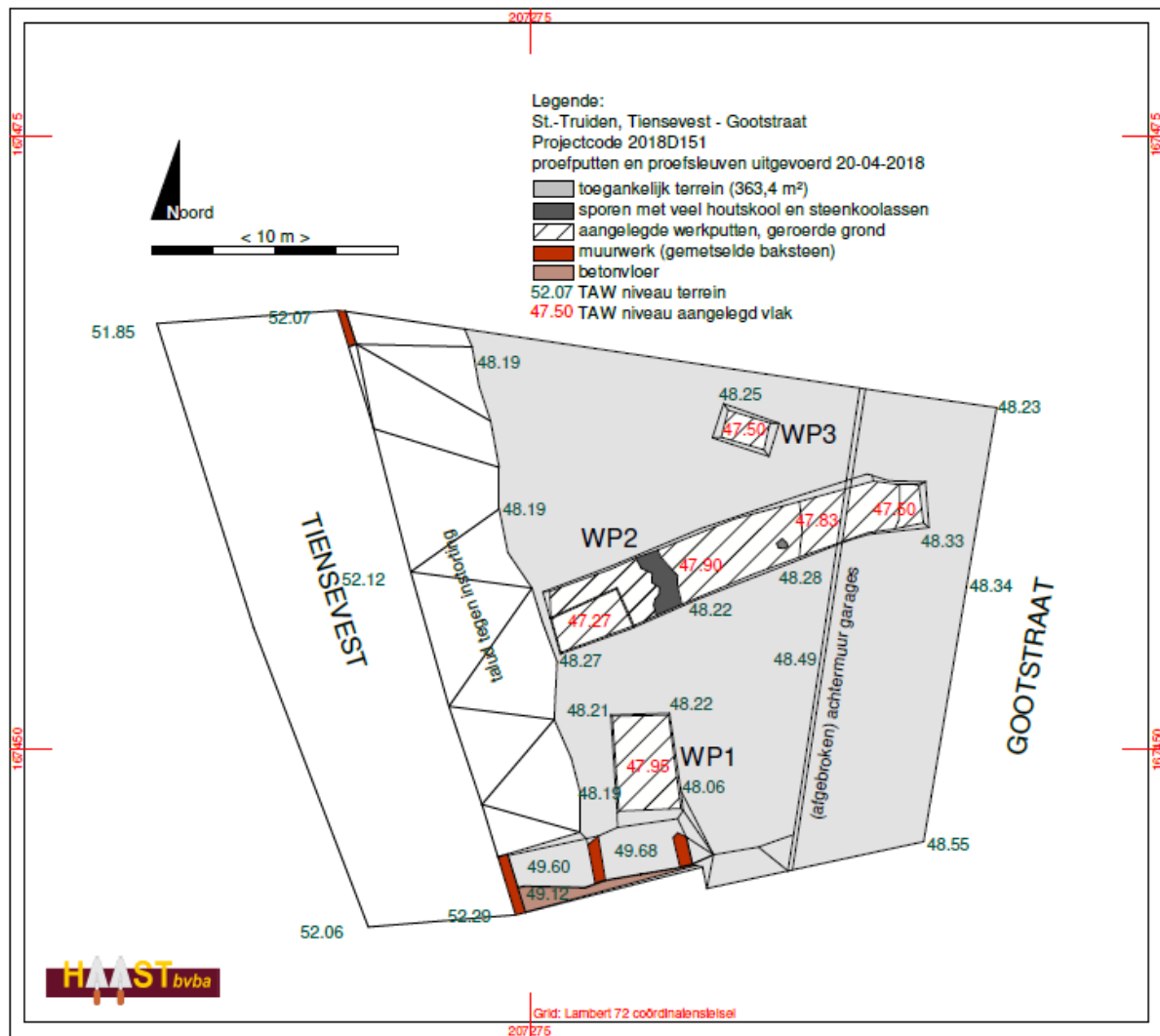
COVERFOTO: compilatie van foto's vanuit de Gootstraat en vanop de Tiensevest, opnamedatum 20-04-2018

INHOUD

1. Beschrijvend gedeelte	p.4
2. Bouwprogramma	p.6
3. Resultaten voorafgaand archeologisch onderzoek	p.9
4. Assessment van het terrein	p.10
5. Gemotiveerd advies	p.14
6. Figurenlijst	p. 15

Fig. 1: Allesporenplan projectcode 2018D151, Sint-Truiden, Tiensevest - Gootstraat

1. Beschrijvend gedeelte

Administratieve gegevens

Projectcode: 2018D151

Nummer wettelijk depot: D/2018/12654/20

Naam en erkenningsnummer archeoloog: Rik van de Konijnenburg, OE/ERK/Archeoloog/2015/00041, Grauwe Torenwal 6/00/1 – 3960 Bree

Locatiegegevens:

Provincie: Limburg

Gemeente: Sint-Truiden

Deelgemeente: Sint-Truiden

Adres: Tiensevest 33 – Gootstraat 27

Toponiem:

Bounding Box:

Nr	X	Y
1	207271	167467
2	207293	167474
3	207291	167446
4	207274	167443

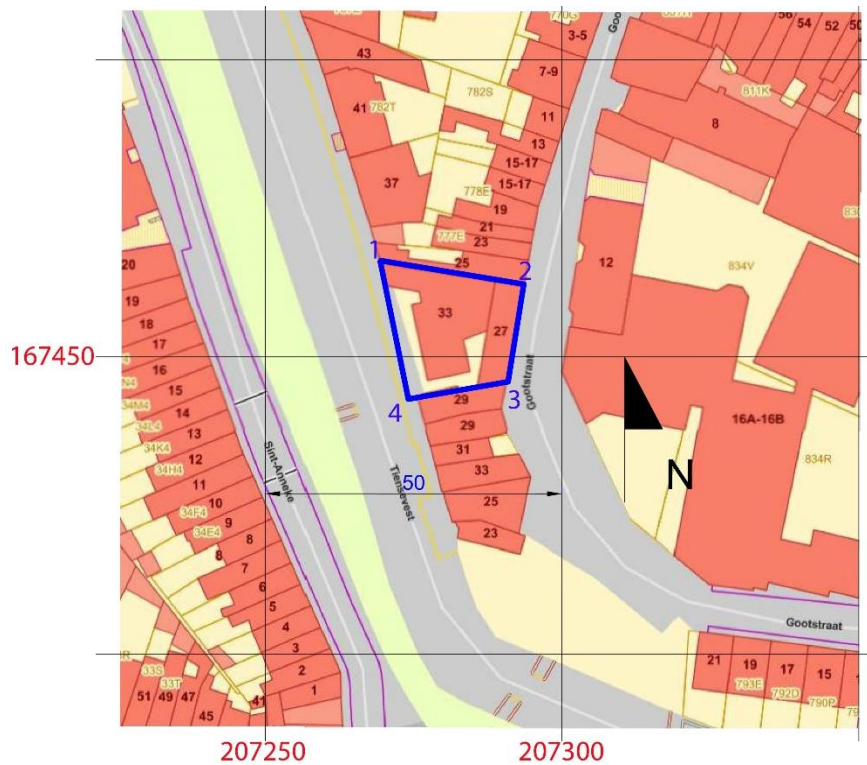

Fig. 2: Bounding Box

Kadastrale gegevens:

Het projectgebied ligt in de gemeente Sint-Truiden, deelgemeente Sint-Truiden, afdeling 1 sectie H percelen 783Y en 783Z. Volgens de CadGis van het kadaster (http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE) hebben de percelen een oppervlakte (afgerond op twee decimalen) van 470,54 m² (afbeelding 2).

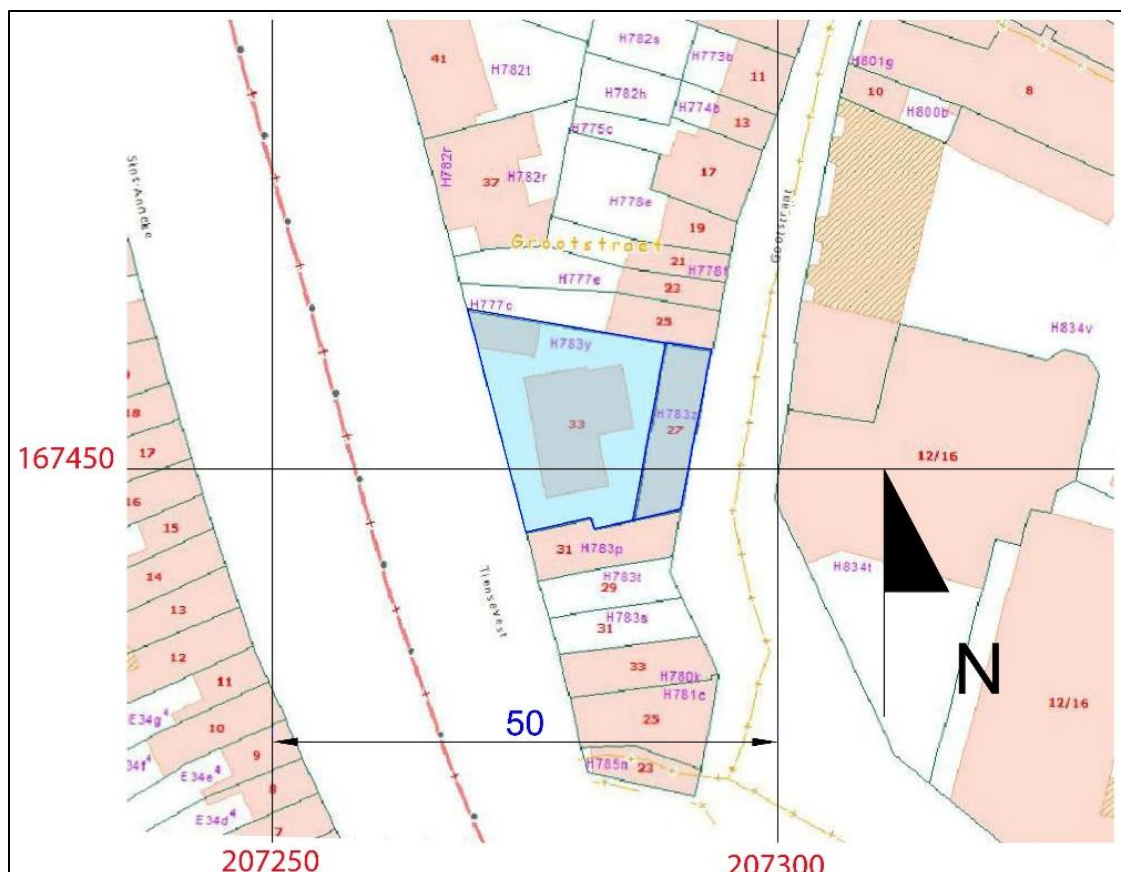

Fig. 3: Kadastraal uittreksel 01/01/2017

Begin- en einddatum van het onderzoek:

Het proefsleuvenonderzoek ter opmaak van deze nota startte op 20/04/2018 en werd afgerond op 20/04/2018, wat betreft het veldwerk.

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed:

Bureauonderzoek, Proefputten- en proefsleuvenonderzoek, profielkolommen

2. Bouwprogramma

Volgens het plan van de bouwaanvraag is het nodig de woning (ca. 120 m²) en de twee garages (een in de Tiensevest, ca. 28 m² en een in de Gootstraat, ca. 99 m²) af te breken: de gebouwen bezetten ca. 52% van de totale oppervlakte. In plaats van de huidige toestand zullen 7 loftwoningen en een parkeerkelder gebouwd worden, die bijna de volledige percelen zullen bezetten (afbeeldingen 5-8).

Fig. 4: het bouwplan, kelder/riolering/fundering en gelijkvloers, zoals aangereikt door de Strakker Architects

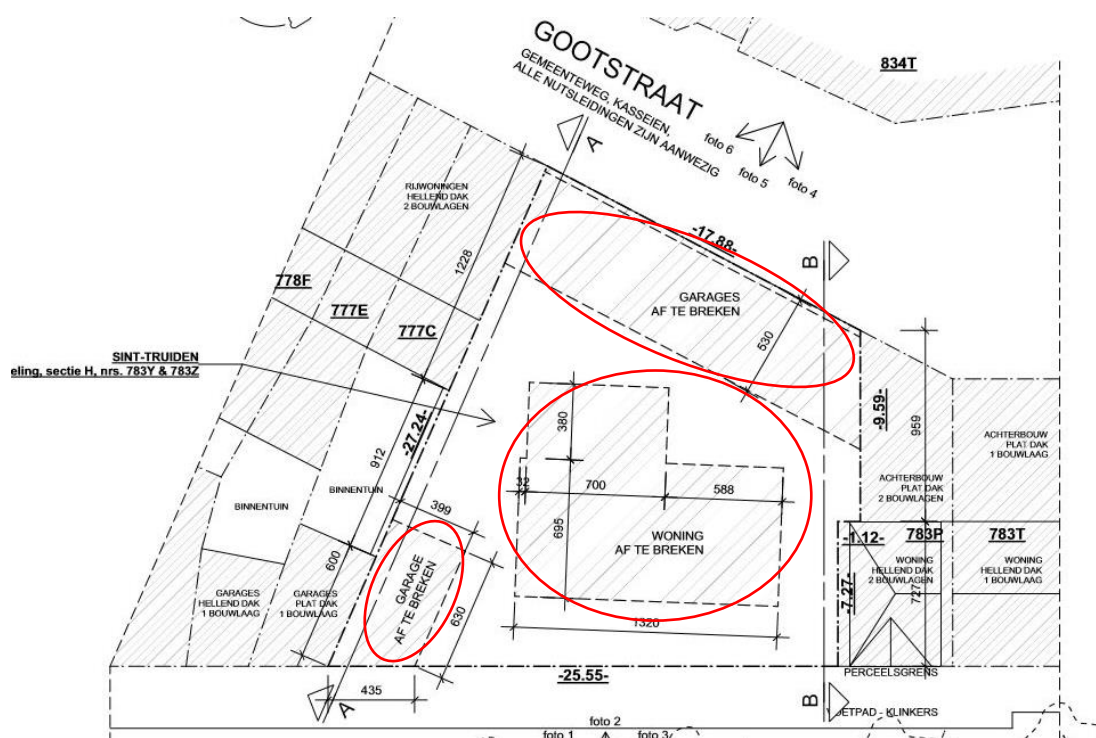

Fig. 5: het bouwplan, huidige toestand om af te breken in rood, zoals aangereikt door de Strakker Architects

Het bouwappartement zal 3 verdiepingen hebben, en om de parkeerkelder en technische en dienstruimten te realiseren zal het terrein tot -3,89 m worden uitgegraven: De inrit naar de kelder/parkeergarage ligt in de Gootstraat.

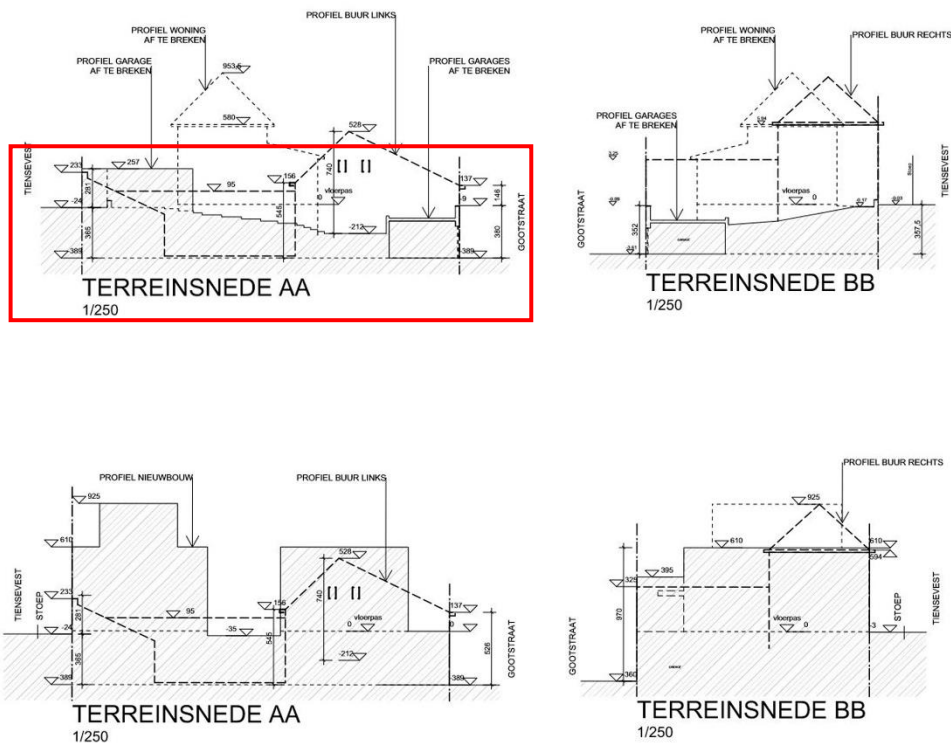

Fig. 6: het bouwplan, terreinsnede, zoals aangereikt door de Strakker Architects

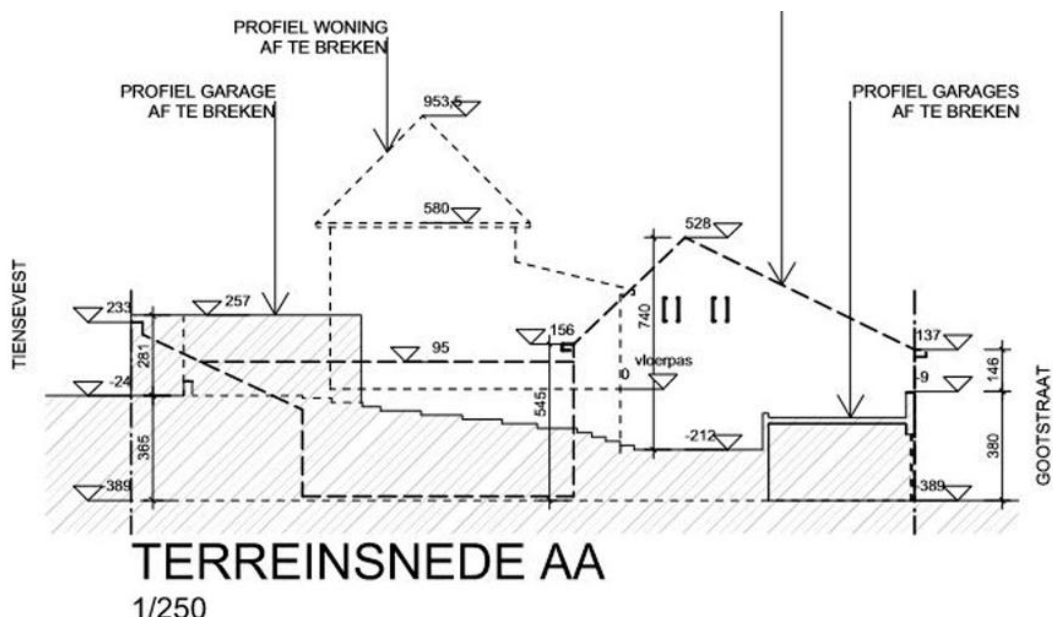

Fig. 7: het bouwplan, detail van de terreinsnede

De vloerpass van de gelijkvloers zal het niveau van de wegen respecteren, alleen langs de Tiensevest zal het niveau 7 cm dieper zijn dan de huidige hoogte van de stoep. Dit wil zeggen dat de aanzetdiepte van de vloerplaat (funderingsplaat) op maximaal 30 cm onder het niveau van de Gootstraat ligt.

3. Resultaten voorafgaand archeologisch onderzoek

Afweging noodzaak verder onderzoek

In eerste instantie wordt nagegaan of een verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem noodzakelijk is, omdat de opsporing van archeologische sites bij voorkeur gebeurt via een zo miniem mogelijke verstoring van de bodem. Indien het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem de afwezigheid van een archeologische site niet kan staven, wordt overgegaan naar een vooronderzoek met ingreep in de bodem. In geval de aanwezigheid van een archeologische site wordt bevestigd, dient men te proberen die *in situ* te bewaren. Indien dit niet mogelijk is, dient men over te gaan tot een opgraving.

Advies zoals geformuleerd in het programma van maatregelen toegevoegd aan archeologienota ID2854:

De geplande onderzoeksmethode: verder archeologisch onderzoek wordt best uitgevoerd door middel van stratigrafische profielputten en (eventueel) proefsleuvenonderzoek. De meest aangewezen methode om het terrein op haar archeologische waarde te onderzoeken is een ingreep in de bodem door drie stratigrafische proefputten te graven van 4 m² groot (2 x 2 m) en minstens te graven tot 30 cm in de ongeroerde C-horizont (afbeelding 6).

Onderzoeksstrategie

Het proefputten- en proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd door 1 erkend archeoloog en 1 archeoloog-assistent.

Gebruikt materiaal

De landschappelijke profielputten en proefsleuven werden gegraven met een 7-ton kraan met een gawe graafbak van 1,2 m breed.

De locatie van de proefsleuven, samen met de niveaus van het aangelegde vlak werden ingemeten met een ALTUS APS-NR2 gps-toestel met een afwijking horizontaal van 0,5 tot 1 cm en verticaal van 0,8 tot 1,2 cm.

Inbreng specialisten

Niet van toepassing

4. Assessment van het terrein

Het aardkundig onderzoek: De profielen van de aangelegde profielputten vertonen allemaal een sterk verstoorde bodemopbouw met zeer veel bouwpuin en sporadisch een scherfaardewerk of een stukje glas. Dat aardewerk en glas bleek van eerder recente datum te zijn. Het aardewerk kan dateren van de 17de tot de 19de eeuw of zelfs later aangezien het algemeen voorkomende roodbakken waar betreft geglazuurd, maar zeer fragmentair.

In profielkolom 1 werd een bodemfragmentje aangetroffen met een uitgeknepen standvoetje. Dit kan ouder zijn dan de 17de eeuw, maar zekerheid daaromtrent is er niet aangezien het fragmentje te klein is en in een context zit met

Profielkolom 1 is gesitueerd onder de betonnen vloer van het voormalig gebouw dat op het perceel stond. Links en rechts van de profielkolom waren restanten aanwezig van een bakstenen funderingsmuur gemetseld met cement hetgeen op zich al wijst op een recente bouwdatum. Er konden 7 lagen onderscheiden worden uitsluitend op basis van de bodemtextuur want in alle lagen komt bouwpuin voor en in de lagen 2, 3 en 5 werd telkens één aardewerkscherf aangetroffen. Ook in het aangelegd vlak werd aardewerk ingezameld. Dat kan beschouwd worden als afkomstig van laag 6.

Het ingezamelde aardewerk:

Aardewerkvondst 1-1 is afkomstig uit laag 2 die zich onderscheidt van andere lagen door een iets grotere bijmenging van geelbruin leem/lemig zand. Het betreft een wandscherfje in roodbakkenwaar, aan de buitenzijde zwart gekleurd, aan de binnenzijde rood met roodbruine glazuur spikkels; beschadigd glazuur aangezien de binnenzijde ooit volledig geglazuurd was. De kern van de scherf is roodgrijs van kleur.

Aardewerkvondst 2 uit profiel 1 (1 – 2) is afkomstig uit laag 3, deels een kuilopvulling, donkergrijs, zandlemig met fijn bouwpuin.

Het aardewerkfragment is van roodbakkende waar, een bodemfragmentje met een uitgeknepen standvoet of -ring, aan de buitenzijde niet geglazuurd, aan de binnenzijde groen, “gewolkt” loodglazuur.

Scherf 1 – 3 is aangetroffen in laag 5 van profielkolom 1 en is een roodbruine wandscherf met rode kern. De buitenzijde is bruinrood, de binnenzijde bruin gekleurd, glanzend loodglazuur. De laag waarin deze scherf werd aangetroffen is donkergrijs, lemig met veel fijn bouwpuin en houtskoolspikkels.

De stratigrafie is eigenlijk te beschouwen als één pakket opgebrachte grond, mogelijk zelfs van vreemde herkomst ter ophoging van het terrein.

In het vlak van proefsleuf 1 werden nog 4 scherven aangetroffen waaronder 2 scherven in wit biscuit-porselein; een randfragment van een bord met een rood bruine lijnversiering aan de rand, en een wandfragment van een onbepaalde recipient. De twee andere scherven

zijn een opstaand halsfragment van een kruik of kan met aan de buitenzijde donkerpaars zoutglazuur en een ongeglazuurd randfragment van een schaal of kom in rood aardewerk.

Sporen van een constructie bleven beperkt tot, zoals hoger beschreven, tot de betonnen vloer van en kelder met daaronder twee funderingsmuren in met cement gemetselde bakstenen.

Profiel 2 werd aangelegd ongeveer centraal aan de westzijde van het terrein, vlak voor de aangevoerde grond. De profielkolom op fig. 11 is aangelegd vanaf het niveau van het aangelegde vlak in proefsleuf 2. De bodemopbouw omvat slechts één laag; een laag bruingele leem met daarin zeer veel bouwpuin in de vorm van brokken natuursteen en baksteen met restanten kalkmortel. Op de bodem van het profiel werd getracht een boring te zetten om de diepte van de opvulling te kunnen nagaan, maar de boring – boorpogingen – stuitte telkens op 10 tot 15 cm diepte op puin. Tot niveau +47.27 m, 1,07 m onder het straatniveau van de Gootstraat en 4,85 m onder het niveau van de Tiensevest, werd deze puinlaag aangetroffen. Dient nog aangestipt dat de profielput tot 1 m onder de verstoringsdiepte van de nieuwbouw werd aangelegd.

Profielput 3 werd centraal aan de noordzijde van het projectgebied aangelegd. Ook daar is de bodem sterk verstoord met bouwpuin, identiek aan profiel 2. Met dit verschil dat doorheen het profiel een laag donkergrijs gekleurde grond loopt met redelijk veel houtskool en assenresten naast bouwpuin.

Algemeen kan gesteld dat het projectgebied volledig bestaat uit een sterk geroerde lemige ondergrond, vermengd met bouwpuin waaronder brokken natuursteen en baksteenfragmenten met restanten van kalkmortel. Daarop ligt een pakket donkergrijze lemige aarde sterk vermengd met restanten van bouwpuin waarbij ook baksteenfragmenten met cementmortel.

De proefsleuf: Conform de bepalingen in het programma van maatregelen toegevoegd aan archeologienota ID2854 werd vanuit profielput 2 een proefsleuf – proefsleuf 2 (op het allesporenplan aangeduid als WP2) - aangelegd naar de Gootstraat. In het vlak werden overal brokken bouwpuin aangetroffen. Aan de westzijde van de sleuf werd een donkergrijze verstoring aangetroffen met veel houtskoolspikkels en enkele aardewerkscherven waaronder een geglazuurd tegelfragment, twee randfragmenten van kommen, een wandfragment van een grijs, ongeglazuurd aardewerk en een wandfragment van een recipiënt, aan de buitenzijde sterk zwart beroet en aan de binnenzijde witrozig gekleurd met verschraling van chamotte (aardewerkgruis).

Aan de oostzijde werd verder uitgediept tot +47.50 m TAW, 83 cm onder het maaiveld niveau dat hier de top van de vloer van de afgebroken garages was. In die profielput werd enkel bouwpuin aangetroffen; sterk geroerde grond met onder meer brokken beton. Die zijde, onder de vloer van de pas afgebroken garages was het bouwpuin dermate grof en massaal aanwezig waardoor het eigenlijk onmogelijk was er een degelijke vlakfoto van te maken.

De vlakken van de proefputten 1 en 3 vertonen ook telkens sterk geroerde grond met bouwpuin.

Verwachtingspatroon

Op basis van voorgaand assessment kan volgend verwachtingspatroon naar voor geschoven worden:

Het terrein is volledig verstoord en aangevuld met aangebrachte grond. In de profielputten werd tot 1 m onder het niveau van de Gootstraat verstoringen vastgesteld met veel bouwpuin en af en toe enkele scherven aardewerk die dateren uit de Nieuwe Tijd – Nieuwste Tijd (17de – 20ste eeuw). De mate van opvulling kon nog afgelezen worden als een “afdruk” tegen de muren van de aan de noordzijde van het projectgebied gelegen panden. Ook hieruit blijkt een grote ophoging van het terrein in functie van de pas afgebroken woning aan de Tiensevest.

Van de oorspronkelijke stadswal kon geen profiel ingetekend worden. Enerzijds omdat een deel al volledig weggegraven was bij aankomst op het terrein op 20/04, anderzijds omdat de muur tegen de Tiensevest deels ingestort was en omdat aan de zuidzijde een buffer diende behouden te blijven om instorting of beschadiging van het pand aan de zuidzijde van het terrein tegen te gaan. Nochtans kon op 16/04 bij het eerste bezoek aan het terrein een foto gemaakt worden van de put die toen gegraven was tegen de Tiensevest. Om veiligheidsredenen – wankende muur – werd het profiel niet opgeschoond en de put niet betreden. Hieruit blijkt dat de wal opgehoogd is met quasi zuivere leemgrond en die ophoging reikte tot aan de onderzijde van de ingestorte muur. Naar het oosten, de breedte van de wal binnen het projectgebied kan enkel een inschatting gemaakt worden. Meer dan waarschijnlijk begon de ophoging ongeveer vanaf het punt waar proefsleuf 2 gegraven werd, ongeveer 5 meter breed gemeten vanaf de Tiensevest. Dit is ook af te leiden uit het negatief spoor tegen de muur aan de noordzijde van het terrein.

Verder werd op het terrein enkel vastgesteld dat tot -1 m onder het niveau van de Gootstraat (+48.34 m TAW) de grond uitsluitend bestaat uit sterk geroerde grond met bouwpuin, natuursteen, baksteenpuin, mortelrestanten en assen).

Besluit

Volgend op het bureauonderzoek raadpleegbaar via <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/2854> werd tussen de Tiensevest en de Gootstraat een proefputten en proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Het resultaat van dat onderzoek is dat vastgesteld werd dat vanaf de achtermuur van de garages aan de Gootstraat tot tegen de Tiensevest het terrein sterk opgehoogd werd met aangevoerde grond. Gelet op de datering van de vondsten, in de onderste lagen van die aangevoerde grond werden scherfjes biscuitaardewerk aangetroffen, zou men kunnen spreken van een omgekeerde stratigrafie. Maar, dat kan enkel verklaard worden door het aanvoeren van grond om het terrein op te hogen. Die grond ligt op sterk geroerde leemgrond waarin zeer veel bouwpuin werd aangetroffen.

Van de stadswal kon een hypothetische reconstructie gemaakt worden op basis van negatieve sporen en de aanwezigheid van restanten van de muur die het projectgebied scheidde van de Tiensevest. Verder werden er geen archeologische waarden aangetroffen; geen sporen van constructies of andere antropogene activiteiten binnen het projectgebied.

Confrontatie met de conclusies van het bureauonderzoek

Het besluit van het bureauonderzoek was: *Het heeft er alle schijn van dat het bodemarchief slechts zeer matig geroerd is in het verleden. De situatie van bebouwing binnen het projectgebied, zoals weergegeven op de historische kaarten van de 18de en 19de eeuw, is quasi onveranderd gebleven (een gebied binnen de grens van de stadsmuren met tuin/akker, onbebouwd gebied of niet genoeg gedetailleerd kaart) tot de topografische kaart uit 1939, de luchtfoto's en de mutatieschetsen, waar wij een enige woning vinden met een garage. Het projectgebied ligt vlakbij de stadsmuren en de stadsgracht. Het tracé waar de vroegere stadswal was is door de poorten en aan de Tiensevest gemakkelijk te volgen. Er is met andere woorden een grote kans dat het projectgebied deels bovenop of in de nabije omgeving van de stadversterkingen gesitueerd is.*

De Tiensevest, in de vorm van een laan afgezoomd met bomen, volgt het tracé van de vroegere stadswal. Na de ontmanteling van de versterkingen door Lodewijk XIV blijven er sporen van de muren in de onderbouw der Brustempoort alsook een gedeelte van de stadswal in de kloostertuin der minderbroeders.

Maar, ook de Gootstraat is een oud wegtracé. De eerste vermelding dateert uit 1577: Goetstraete, ook Ghootstraete en de Ghoote. Het is een smalle straat met onregelmatige rooilijn en verspringende nok- en daklijsthoogten, die de Tiensevest met de Tiensestraat verbindt, en biedt een mooie doorkijk op de toren van de Sint-Maartenkerk. De huidige gevels zijn vrij heterogeen: een fraai voorbeeld van houtbouw, enkele eind 19de-, begin 20ste-eeuwse huizen, en een begin-20ste-eeuwse stadshoeve (nummers 8-10-12).

Enkele onaangepaste, recente gebouwen verstoren het geheel. Het einde van de straat werd tot voor enkele jaren gevormd door een steeg, die de Gootstraat met de stadswal verbond; rechts van deze steeg bevond zich de Zouttoren ("Sautthorn", eerste vermelding in 1526), op de plaats van het huidige, zogenaamde huis "De Zoutkist".

Over heel het projectgebied kan waardevol archeologisch erfgoed aanwezig zijn. Er zijn weinig indicaties voor verstoorte zones op de historische kaarten, behoudens de recente, 20ste eeuwse bouwingrepen. We echter niet voldoende details aflezen van de Vandermaelenkaart om in te schatten welke de precieze impact was van de midden 19de-eeuwse bebouwing binnen het projectgebied.

Het projectgebied ligt in een historisch centrum, en ook als er geen sporen van de stadsversterkingen worden gevonden, kunnen andere archeologische sporen een kenniswinst opleveren via de stratigrafische complexiteit die samenhangt met de ontwikkeling en

geschiedenis van de stadskern van Sint-Truiden, de kans op het aantreffen van een waardevolle archeologische site kan in elk geval niet uitgesloten worden.

De eerste zin van dit besluit kan al tegen gesproken worden aangezien vastgesteld werd dat het terrein tot minstens 1 m diepte onder het niveau van de Gootstraat sterk verstoord was. De leemgrond is sterk vermengd met bouwpuin. Wat de stadswal betreft kon vastgesteld worden dat die slechts deel over het terrein liep en de afscheiding naar de Tiensevest werd bewerkstelligd door een hoge, in bakstenen gemetselde muur (die helaas tijdens de recente graafwerken bijna volledig ingestort is).

Er werd geen complexe stadsstratigrafie aangetroffen. Dit bewijst ons inzien de accuraatheid van intekening op de Ferrariskaart waar het projectgebied ingekleurd is als een tuin met verschillende perkjes. De arcering op de Vandermaelenkaart en latere topografische kaarten hoeft geen aanwijzing te zijn voor bebouwing, maar is eerder een algemene aanduiding voor stedelijk gebied. Er zijn tijdens het onderzoek geen aanwijzingen aangetroffen voor bebouwing op het terrein ouder dan de tweede helft van de 20ste eeuw.

Gelet op de afwezigheid van archeologische sporen, de diepte van de aangetroffen verstoringen en de verstoringdiepte van de nieuwbouw die niet dieper reikt dan de reeds verstoorde bodem, adviseren we via dit programma van maatregelen het terrein vrij te geven van verder archeologisch onderzoek.

5. Gemotiveerd advies

Algemeen kan gesteld dat het terrein gelet op de afwezigheid van archeologisch interessante sporen en archeologica kan vrijgesteld worden van verder archeologisch onderzoek.

Advies:

Op basis van de gegevens uit het profielputten- en proefsleufonderzoek kan besloten worden dat het projectgebied geen resultaten zal opleveren wat betreft archeologische kennisvermeerdering betreffende de historische kern van de stad Sint-Truiden en met name de zuidwestelijke hoek tegen de Tiensevest, de voormalige, deels nog bestaande stadswal. Het projectgebied kan daarom vrijgegeven worden van verder archeologisch onderzoek. Via dit programma van maatregelen stellen we voor om bij een herziening van de Gebieden Geen Archeologiekaart het projectgebied daarin op te nemen als GGA-gebied.

Dit ontslaat de aannemer/bouwheer echter niet van zijn verplichtingen.

De aannemer/uitvoerder van de werken is gehouden aan de meldingsplicht van archeologische vondsten. Deze melding van archeologische toevalsvondsten is wettelijk verplicht. De context zit vervat in [artikel 5.1.4](#) van het [Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013](#).

De vinder is verplicht om de vondst binnen de drie dagen te melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed en beschermt de vondst en haar vindplaats tot tien dagen na het vinden.

6. Lijst met afbeeldingen

Fig. 1: Allesporenplan projectcode 2018D151, Sint-Truiden, Tiensevest - Gootstraat

Fig. 2: Bounding Box

Fig. 3: Kadastraal uittreksel 01/01/2017

Fig. 4: het bouwplan, kelder/riolering/fundering en gelijkvloers, zoals aangereikt door de Strakker Architects

Fig. 5: het bouwplan, huidige toestand om af te breken in rood, zoals aangereikt door de Strakker Architects

Fig. 6: het bouwplan, terreinsnede, zoals aangereikt door de Strakker Architects

Fig. 7: het bouwplan, detail van de terreinsnede